

A nők szájában

Romhányi Török Gábor fordítása

Az első szivar, amelyet életemben először láttam, mert e napnak el kellett jönnie, apám szájában volt, ünnepi alkalommal. Ő hétköznap kapadohányt szívott, amelyet elegáns csomagolópapírban tartott. Vasárnaponként vastag papírból sodorta cigarettáit, ezek állandóan elaludtak, és újra meg kellett gyújtani őket, olyankor kesernyés füstfelhőket eregettek. Különleges, igazán ünnepi alkalmakra tartogatta a cigarillót vagy a szivart. Ám a fehéremű a szekrényben, amelynek alsó fiókjá családi emlékeket rejtgetett – régi fényképeket és egy szőke hajtincsemet a boldog időkből – volt egy piros kartondoboz is, amelyben két vagy három szivar lapult, szárazabban, mint amilyenek egy évszázados sivatagos időjárás után lettek volna.

Természetesen már megkóstoltam a kapadohányt, egy-egy szívást lopva apám otffelejtt szivarcsikkjéből, meg szívtam a francia légiós cigarettákat szülőfalum mosodájában, néminemű köhögési rohamok közepette, egy csinos párizsi diáklány szünidei érkezését várva. Választottam közülük egy szivart, nem tudván, hogy nevezetes eseményre emlékeztetnek, s óvatlanul csikkig el is szívtam a dohányterméket, minden szívást mélyen tüdőre, öntudatos állampolgárként, aki igazán méltóképpen igyekszik megünnepelni megérdemelt szünidejét. Kékre-zöldre váltam, összevissza hánytam, de a sziklaszilárd meggyőződés nem hagyott el, hogy az efféle büzrúd élvezete elengedhetetlen a férfiassághoz... Később megtudtam, hogy a végzetes tárgy szüleim lakodalmi vacsorájának emlékét idézte. Erekllye volt tehát, minden szempontból...

Telt-múlt az idő, majd egy bordeaux-i étteremben fölavattak, ahová azért hívtak meg, hogy előszót írjak egy kortársi művészeti tárlat katalógusához. Úgy harmincéves lehettem. Esős, ködös, párás, nyomasztó éjszaka volt, sötét árnyakkal tele. Másik alkalommal egy barátom – legalábbis én a barátomnak hittem, aki üstökösként robbant be életembe, mielőtt ez az üstökös szilánkokra hasadt éleslátásom falán – oldotta föl tartózkodásomat. Mindebben csak alkalmat láttam kéjes örömeim kiteljesítésére, terük bővítésére, változatossá tételére. Akkor még nem tudtam, hogy azoknak a törzséhez közeledem, akik a szivart nem annyira nagyon is érthető hedonizmusból szívják, mint inkább bizonyos társadalmi összetartozás jeleként, akik a mások sorsa felől döntenek s olyan hanyagul, sőt gyönyörrel

pöfékelnek, mintha e művelet a leírhatatlan földöntúli boldogság állapotába juttatná őket.

Miután megöltem apámat – pszichoanalitikusok örvendeztetek! –, és már finomabb szivarokat szívtam, mint ő a lakodalmi vacsoráján, nos, sikerült fölfedeznem kedvenc szivaromat is, ez pedig kubai volt, és a 2. számú, lanceros de cohiba, speciális Monte-Christo hangzatos nevet vallhatta magáénak. Ekképp álmatlan éjszakáimon, egyedül, egy pohár armagnac-kal a kézben, költeményeket olvasva, Scarlattit vagy Soler atyát hallgatva szolipszistaként, hedonista szerzetesként ízlelgetem szivaromat, míg a múltak ütemén merengek. Egyébiránt, amikor Párizsban kell lennem, szívesen fejezem be estémet és kezdem meg éjszakámat a Maison du Havanában, ahol szivaromat jóféle kubai koktéllal kísérem, amely tetemesen kitágítja a hajnal határait.

Tudattalanom e helyen ért utol engem, akár az árnyékom délidőben, a női szájból lévő szivar szellemi elutasításával. A nő negyvenéves lehetett, úgy ismerhette a férfiakat, akár a tenyerét, mert dúsan ékszerelte magát és Baudelaire, no meg az én ízlésem szerint sminkelt, jóízűen nevetve, két füstfelhő pöfékelés között. Szép volt, de a jókora szivarral a szájában obszcén, kellemetlen, bántó benyomást keltett. Legalábbis a közízlés megítélésében.

És akkor sújtott le rám a szégyen, mint amikor egy másodperc törtérsze alatt, egy röpke pillanatra, amely azonban egy örökkévalóságra bemocskolja az embert, végigfut a bőrén a nőgyűlölők, rasszisták, szexisták, machisták közelségének érzése, mindazoké, akik ujjongva ünneplik a mindent betöltő, túlsorduló halálösztön hatalmát. A szégyenletes, gyalázatos apartheid főpapjaként olyan ember bőrében éreztem magam, aki szerint a szivar a férfiak kiváltsága, a nőknek pedig tilos. Mivel is csálhatnék szélesebb mosolyt a pszichoanalitikus ajkára, mint ezzel?...

Igyekeztem eljutni az ésszerű megítéléshez, a megértéshez az állati ösztön, a bőrfelület e borzongása után, mely messze járt még a zsigeri reakciótól és a tudattalan tropizmustól is. Csak nem diadalmaskodott a szivar=férfiasság egyenlete, törzsi jele és homoszexuális kéje, etimológiai és széles értelemben? Semmiképpen sem akartam egyetérteni az efféle sablonokkal. Hát akkor? Akkor föl kell tennünk a pszichoanalízisnek a kérdést, hol találjuk a testben és a lélekben az elátkozott részeket, hogy kissé világosabban lássunk! Freudisták ujjongjatok!

Nem kell nagy tudósnak lennünk a megállapításhoz, hogy a szivar közvetlenül a száj fokozott örömeit érinti, amiről Freud részletesen mesél. Márpedig egy nő, aki szivart kér, hogy elszívja, majdnem mindig a megjegyzéssel szembesül, hogy a rövid, vékony szivar nagyon jól áll neki: a női vágyal szemben, hogy az illető hölgy eljusson a szivarvilágba, a férfiak

a priori szögezik le, hogy csupán a legrövidebbekről és a legvékonyabbakról lehet szó. Lehet-e ennél jobban aláásni és gátolni valamely vágy beteljesülését, sőt fékezni a női öröm vágyát? Lehet-e ennél markánsabban ábrázolni a férfiak kasztrációs szorongását a női vágygal szemben, amely új örömforrás után kutat? Mindebből pedig csak nem az a következtetés adódik az elemzőnek, aki végrehajtja az ide vágó gondolati műveleteket, hogy a női vágyra, amely számára eddig ismeretlen kéjeket igyekeznek élvezni, férfias válasz adandó, amely maximális módon redukálja a hön vágyott tárgy terjedelmét?

Tehát a szivar mint fallosz. E fallosz valószínűleg helyettesít valamit, szublimációs alkalom, amint a pszichoanalízis véli – pulziók átvezetése egy elfogadható társadalmi gyakorlatra, amelyek ugyanezen a területen elfogadhatatlanok. Beszédszinten mindez összefér a női oralitással, de máris gyanús, sőt tilalmas, mihelyt alkohol (a likőrfélék még elfogadhatók) vagy egyéb, nem cigaretta, hanem pipa vagy szivar, tehát határozottan már férfi szempontból kisajátított tárgy látható szájukban! Tehát a finom, vékony, rövid szivarkák – igen, de a vastag, hosszú szivarok ... Nem! Róluk aztán szó sem lehet!

A nők szájában a vaskos, nagy szivar obszcén hatást kelt. Vagy tűrhetetlen a hedonista szublimációkra való utalás okán, meg azért is, mert aktív, kezdeményező nő képét tárja elénk, aki az élvezet mellett dönt és akarja. Szájában a szivar a kéj tárgya lesz, objektiválja és dologiasítja a férfi nemi szervet – ezért kelti a legkonokabb, tudattalan férfi ellenérzést. A nő a szivarozással a férfira erőszakolja a saját életritmusát, vágyai ütemét, intenzitását. Ahol a férfiak törzsi homoszexualitásukat ünneplik, amely arra jó, hogy olyannak alkossa meg a világot, amilyen, a nők hármassá, alig leplezett uralmi, hatalmi és tekintélyelvű igényt tartanak a valóságra. Mindez hogyan is ne rémítené meg a férfiakat?

Miből származik hát a bőr borzongásreakciója, amely a szivart a férfiak világához köti? A szürrealisták szívének olyannyira kedves fogas vaginától érzett ősi kasztrációs félelemből. A nők szájában, ahogy alhasukban szintén, a férfiak öröktől fogva azonosságuk, formájuk, integritásuk elvesztésétől félnek. Óriási tévedés? Nem tudom. De annyi bizonyos, hogy akkor kibékültem magammal, nem féltem már annyira az árnyaktól, amelyek hajdan rajtam ütöttek, amikor a szivarozó futó ismerőssel találkoztam, akit szerethettem volna és egyszeriben azon kaptam magam, hogy azokat a nőket kívánom, akik maguknak követelik a cselekvés, a hatalom, az erő jogát s az uralmat a valóság fölött, hogy végül egyenlő felekként küzdjünk meg a szerelmi játék, a csábítás, a szenvedély, az erotika és a vágy feltételei szerint, majd pedig *együtt* fedezzük föl a létezés parázsló gyönyörét.

Forrás: *Dedans la bouche des femmes. L'Archipel des comètes*, Grasset, Paris, 2001.